

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

DOM
KULTURY+

POTENCJAŁ I POTRZEBY SPOŁECZNO-KULTURALNE GMINY IŁAWA

Iława, czerwiec 2014 r.

Projekt dofinansowany ze środków Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne 2014

Spis treści :

1. Wstęp

2. Charakterystyka gminy

3. Działalność Gminnego Ośrodka Kultury

4. Zasoby i potrzeby w :

- Lasecznie
- Ząbrowie
- Rudzienicach
- Wikielcu

5. Podsumowanie

6. Załączniki – zdjęcia

7. Bibliografia

1. W celu zebrania informacji dotyczących przeprowadzenia diagnozy identyfikującej zasoby kulturalne i inicjatywy mieszkańców gminy Iława odbył się cykl spotkań konsultacyjnych, w czterech wybranych miejscowościach: Lasecznie, Ząbrowie, Rudzienicach i Wikielcu. Każdy mieszkaniec miał możliwość wypowiedzieć się na temat zmian i propozycji działań na płaszczyźnie kulturalno-społecznej. Wnioski i sugestie wpływające z tych spotkań zostały z udziałem obecnych zebrane metodą mapowania (jak widać na załączonych zdjęciach w punkcie 6). Mieszkańcy, którzy nie mogli przybyć na wyznaczone spotkania zgłaszali swoje inicjatywy i potrzeby telefonicznie do pracowników GOK-u . Ten etap został podsumowany w tabeli w punkcie 4 pt „Zasoby i potrzeby mieszkańców,,.

2.Ogólna charakterystyka Gminy Iława

„Gmina Iława położona jest w zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, na Pojezierzu Iławskim, nad południowym krańcem jeziora Jeziorak - najdłuższego jeziora w Polsce, które w tym roku otrzymało tytuł jednego z 7 Nowych Cudów Polski. Gmina Iława, znajdująca się na terenie Zielonych Płuc Polski, jest atrakcyjnym ośrodkiem wypoczynkowym, sportowym i turystycznym.

Podstawowym źródłem utrzymania mieszkańców gminy Ława jest rolnictwo .

Gminę zamieszkuje ok. 12.653 mieszkańców. **Na obszarze 423,25 km² umiejscowionych jest 27 sołectw (76 miejscowości).**

Ważnym elementem gminy jest jej przyroda. Znajduje się tu kilka rezerwatów unikalnych zwierząt i roślin, z których na uwagę zasługują: „Jasne”, „Jezioro Karaś”, „Rzeka Drwęca”, „Żurawinowe bagno”, czy też „Krzywy Róg” i zalesiony rzadkim gatunkiem drzew rezerwat „Buczyna na Łaniochu”. Wymienione rezerваты wchodzą w skład „Parku Krajobrazowego Pojezierza Ławskiego”. Na terenie parku leży kilkadziesiąt jezior, z których największym jest Jeziorak- jednocześnie najdłuższe jezioro w Polsce (27,5 km). Po jego obu stronach leżą dwie, kluczowe turystycznie i kulturalnie miejscowości: Siemiany i Szałkowo.

Wśród innych atrakcji gminy, nad jeziorem Silm (tzw. Mała Kamionka) zlokalizowany jest jeden z trzech ośrodków w Europie, w których prowadzone są szkolenia z nawigacji dla kapitanów żeglugi wielkiej i pilotów portowych. W tym celu na jeziorze odtworzono w skali 1:24 trudne dla żeglugi porty (np. Amsterdam), kanały, itp. W tej samej skali wykonano modele statków wyposażone w symulatory systemów okrętowych, którymi manewrują uczestnicy szkoleń. W miejscowości Ławice 15 marca 1854 roku urodził się niemiecki noblista Emil Adolf von Behring, który został uhonorowany za wynalezienie surowicy błonicy i surowicy przeciw tężcowi, stosowanych w szczepieniach dzieci i młodzieży do dnia dzisiejszego. Tamtejsza szkoła posiada izbę pamięci poświęconą temu wybitnemu Niemcowi.”¹

„Okolo 41, 5 % powierzchni gminy zajmują lasy , a 42,4 % - użytki rolne .

Gmina Ława leży na terenie zlewni trzech rzek : Drwęcy z Ławką – część wschodnia i środkowa gminy, Osy – część zachodnia i Liwy – część północno- zachodnia .

Na terenie gminy znajdują się trzy rezerваты przyrody : „Rzeka Drwęca” , „ Jezioro Karaś” i „Jezioro Jasne” .

Zabytkowe obiekty architektoniczne to :

¹Strategia rozwoju Gminnego Ośrodka Kultury w Lasecznie na lata 2013-2015 ; str.2-3

- Franciszkowo – dwór
- Szymbark – zamek gotycki Kapituły Pomezkańskiej wraz z zespołem folwarcznym

Zamek został wzniesiony przez kapitułę pomezkańską w latach siedemdziesiątych XIV w. i był drugim co do świetności zamkiem po malborskim. Po sekularyzacji zakonu krzyżackiego stał się własnością rodu von Polentzów, którzy przebudowali go na rezydencję renesansową. Od 1699 r. należał do rodu Finck von Finckenstein. W 1857 r. część południową zamku przebudowano w stylu neogotyckim. Zamek został spalony w 1945 r. przez wojska radzieckie. Dobrze zachowały się mury obwodowe z 10 basztami. W listopadzie 1999 r. w ruinach zamku kręcono sceny do filmu „Król Olch” w reżyserii Volkera Schloendorffa. Koło Szymbarka znajduje się cmentarz

Do ruin zamku przylega park, w którym wiele drzew stanowi pomnik przyrody. W starych dziuplastych drzewach liściastych bytuje rzadki w Polsce chrząszcz – pachnica. Owad ten, jako gatunek zagrożony wyginięciem, został wpisany do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt.

Odchodząca od wsi Szymbark sosnowa aleja, licząca sobie dwieście lat, która w całości stanowi pomnik przyrody, nosi nazwę Alei Napoleona. Jak głosi miejscowy przekaz tą aleją, podążał Napoleon w kierunku pałacu w Kamieńcu, w którym stacjonował przez dwa miesiące 1807 r.

- Laseczno – kościół barokowy Matki Boskiej Częstochowskiej
- Rudzienice-kościół neogotycki parafialny p .w. NMPNP Królowej Polski
- Frednowy- barokowy kościół parafialny p.w. Trójcy Przenajświętrzej
- Gałdowo – kościół św. Wojciecha

Na uwagę zasługuje też rzeźba o nazwie „Biały chłop”.

Jest to drewniana, antropomorficzna rzeźba umieszczona w pobliżu rezerwatu przyrody „Jasne”, na skrzyżowaniu, z którego rozchodzą się drogi w pięciu kierunkach. Jak głosi tradycja, została ona postawiona w miejscu dawnego obiektu archeologicznego, tzn. „baby” kamiennej. Uważa się, że „baby”, mogły stanowić rodzaj pomników komemoratywnych, czyli kamieni ustawianych na symbolicznych grobach mężczyzn, których zwłok nie można było pochować na ojczystej ziemi. Inna z teorii głosi, że „baby” były odwzorowaniem pruskich bóstw.

Atrybuty Białego Chłopa, m. in. broda, sugerują, że pierwotnie w miejscu tym mógł znajdować się jeden z 4 posągów kamiennych znalezionych na terenie powiatu iławskiego, tzn. „Baba” z Nipkowie, a który obecnie znajduje się przed budynkiem Muzeum Archeologicznego w Gdańsku.

Postać Białego Chłopa była inspiracją dla wielu miejscowych twórców, m. in. pisarza Zbigniewa Nienackiego. Biały Chłop jest także symbolem Festiwalu „Nad Jeziorakiem”, który odbywa się od kilku lat w Siemianach.²

Parki zabytkowe:

- Stanowo

²Strategia rozwoju Gminnego Ośrodka Kultury w Lasecznie na lata 2013-2015 ; str .5

- Szczepkowo
- Szymbark

5

Grodziska

- Gulb
- Kamionka
- Laseczno Małe

„Jedną z bogatszych w zabytki wsią jest wieś Szymbark położona nad Jeziorem Szymbarskim oddalona o ok. 10 km w kier. płn-zach od Iławy. Wieś powstała na początku XIV w., kiedy na miejscu pruskiego grodu Kapituła Pomezkańska zbudowała zamek z 12 basztami. Zamek stopniowo przebudowany zmienił swój wygląd po roku 1857, kiedy przebudowano jego południową część w stylu neogotyckim. Zamek uznano jako zabytek klasy pierwszej. Pierwsza wzmianka o wsi pochodzi z 1378 r. W 1527 r. wieś należała do księcia Albrechta, w 1532 do biskupa pomezkańskiego, Georga Polentza, a w 1653 r. do rodziny Eulenburgów. W roku 1668 wieś znajdowała się w posiadaniu Teodora Schliebena, jednego z przywódców opozycji antyelektorskiej w Prusach Książęcych. W 1699 r. Szymbark nabyła rodzina Fickensteinów.

Inną ciekawą wsią jest wieś Frednowy. Leży ona przy drodze krajowej Nr 16 pomiędzy Iławą a Ostródą i jest oddalona o ok. 5 km od wodnego szlaku rzeki Drwęca i o tyle samo od Jeziora Jeziorak, wśród dużych kompleksów leśnych. Przywilej lokacyjny wystawił dla wsi komtur dzierzgoński Luter von Breunschweig; w 1547 r. Frednowy znajdowały się w posiadaniu Antoniego von Borcka; w 1620 r. wieś przeszła na własność rodziny von Oelsnitz. Pod koniec XVI w. Hans Albrecht von Borck wzniósł drewniany kościół, który został zniszczony i odbudowany w 1719r. Obecnie istniejący kościół zbudowany był w 1768 r. jako ewangelicki. Po 1945 r. Frednowy zostały wsią sołecką.

Również na trasie nr 16 leży wieś Laseczno. Oddalona jest ona od Iławy o ok. 9 km w kier. zachodnim. Wieś założył komtur dzierzgoński Günter von Arnstein (1311-1312), nadając 80 włók ziemi na prawie chełmińskim. W 1335 r. dokonano nowej lokacji na prawie chełmińskim. Po roku 1460 przekształcono Laseczno w majątek lenny. W 1525 r. wielki mistrz Albrecht von Hohenzollern nadał Laseczno staroście iławskiemu Pawłowi Fasoltowi; w XVII w. wieś przeszła w posiadanie rodziny von Götzenów, a w 1693 r. - von Fickensteinów. W 1785 r. Laseczno było wsią szlachecką z folwarkiem; po 1945 r. zostało wsią sołecką.

Wieś Rudzienice leży przy trasie kolejowej Olsztyn- Toruń w odległości ok. 7 km od Iławy w kier. Olsztyna pomiędzy jeziorami Łabędź i Kałdunek Duży. Wieś została wymieniona w kronikach po raz pierwszy w 1249 r. jako centrum osadnicze Ziemi Pruskiej Raudenz. Nadania ziemskie otrzymali w Rudzienicach w XIII i XIV w. Prusowie mieszkali tu jeszcze pod koniec XVI w. Stulecie później wieś należała do rodziny von Kreytzen, a w 1675 r. 20 włók kupili von Fickensteinowie, a pod koniec w. XVIII była to własność rodziny Dohnów. Rudzienice stanowiły centrum dóbr magnackich, obejmujące 13 folwarków.

Większość wsi na terenie Gminy Iława ma podobne historie. Fakt ten wynika z tego, że obszar gminy stanowił własność pruską.”³

6

3. Działalność GOK -u

³ [Cykl Gminy polskie – gmina Iława- historia i zabytki. www.odyssei.com/pl/travel-article/5879.html](http://www.odyssei.com/pl/travel-article/5879.html)

Gminną kulturę na dzień dzisiejszy stanowi przede wszystkim prężnie działający GOK z siedzibą w Lasecznie.

„Gminny Ośrodek Kultury, jest samorządową instytucją kultury posiadającą osobowość prawną i podlega bezpośrednio Wójtowi Gminy Ława i działa na terenie całej gminy, a także poza granicami kraju realizując kulturalne zobowiązania partnerskie Gminy Ława (Gmina Sovetsk w Obrębie Kaliningradzkim oraz Gmina Pagiegai na Litwie).

Podstawowe cele GOK, to upowszechnianie kultury i czytelnictwa poprzez tworzenie warunków do odbioru i współtworzenia wartości kultury przez mieszkańców miasta i gminy Ława, turystów, kuracjuszy i wczasowiczów oraz promocja walorów Gminy Ława. GOK prowadzi działalność w dwóch budynkach i czterech lokalach użytkowych:

- obiekt w Lasecznie – główna siedziba instytucji i pozostającej w jej strukturze organizacyjnej Gminnej Biblioteki Publicznej
- budynku w Ząbrowie (Dom Strażaka) – siedziba filii GBP
- lokalu w Siemianach - siedziba filii GBP
- lokalu w Ławicach – siedziba filii GBP
- lokalu w Rudzienicach – siedziba filii GBP

Stowarzyszenia z terenu gminy i powiatu ławskiego współpracujące z GOK :
Stowarzyszenie „Amazonki”, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Siemian, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Ząbrowa, Stowarzyszenie Przyjaciół Szalkowa „AGRO-TUR” w Szalkowie, Towarzystwo Ziemi Rudzienickiej, Stowarzyszenie Chór CAMERATA, Stowarzyszenie Przyjaciół Orkiestry Dętej Zespołu Szkół im. Bohaterów Września 1939 Roku, Stowarzyszenie Twórców Kultury Regionu Ławskiego, Towarzystwo Miłośników Ziemi Ławskiej; Polski Czerwony Krzyż Oddział Ława, Lokalna Organizacja Turystyczna Pojezierza Ławskiego i Dorzecza Drwęcy, Ochotnicze Straże Pożarne z terenu gminy i powiatu ławskiego, Koła Gospodyń Wiejskich z Ząbrowa, Szalkowa, Kałdun, Nowej Wsi, Tynwałdu

Ważniejsze imprezy organizowane przez GOK

„Laseczniada”, „Ząbrowiada”, „Festyn Behringowski” w Ławicach, „Jarmark Ludowy”

w Rudzianicach, „**Piknik Rodzinny**” w Gałdowie, „**Dożynki Gminne**”, „**Dzień Strażaka**” w Stradomnie, liczne koncerty lokalnych zespołów w większości miejscowości gminy, przedstawienia teatralne dla dzieci, okolicznościowe konkursy i akcje charytatywne, jak **WOŚP** w Wikielcu, a także zabawy taneczne w plenerze, „**Koncert Niepodległościowy**”, a wraz z nim konkurs prac plastycznych związanych z Narodowym Świętem Niepodległości Polski „**Koncert Kolęd i Pastoralek**”, gdzie uczestnikami są uczniowie z różnych rejonów powiatu ławskiego i powiatów sąsiednich.

Korzystając z możliwości Ośrodek organizuje szereg imprez plenerowych, w tym zabaw tanecznych oraz kameralnych w dostępnych salach wiejskich. Spośród dotychczas przeprowadzonych działań na szczególną uwagę zasługuje Festiwal „Nad Jeziorakiem - Siemiany” istniejący od ośmiu lat, propagujący wybitne osiągnięcia polskiej sceny muzycznej.

„Corocznie w miejscowości Szalkowo nad Jeziorakiem organizowane są Spotkania z folklorem”. Muzycznymi gośćmi festiwalu są grupy taneczno-muzyczne kultywujące tradycje muzyki ludowej, a działające na terenie Gminy Ława, sąsiednich gmin, a nawet goście z zaprzyjaźnionych gmin krajowych i zagranicznych.

Korzystając z oferty GOK, mieszkańcy gminy zawiązywali kolejne formacje muzyczne, spośród których część funkcjonuje do dzisiaj:

„**Gospodie**” (folklorystyczna grupa wokalnoinstrumentalna, powstała w 1984 roku)

„**Morawa**”: najbardziej utytułowana folkowa grupa wokalnoinstrumentalna działająca przy GOK. Założona w 1995 roku. Wystąpiła na festiwalach w kraju i za granicą. Spośród najbardziej znanych można wymienić: Podlaską Oktawę Kultur w Augustowie (2012), Multi-Kulti w Housum w Niemczech,, Spotkania z Folklorem w Szalkowie, Turniej Gmin w Olsztynku (2012), w Pagiegiai na Litwie, w Wolinie, w Kamieniu Pomorskim, w Jezioranach, w Olsztynie, w Istebnej oraz na większości imprez w Gminie Ława.

8

„**Fantazja**”: wokalnoinstrumentalna grupa pop, poezja śpiewana, rok założenia 2007. Zespół wystąpił na większości imprez zorganizowanych przez GOK, a także sąsiednie ośrodki kultury, jak ICK w Ławie, MOK w Prabutach i SOK w Suszu. W repertuarze zespół posiada znane utwory poezji śpiewanej autorstwa Tadeusza Woźniaka, Agnieszki Osieckiej i innych wybitnych autorów tekstów.

„**A' propos**”: wokalna grupa młodzieżowa, rok założenia 2007. Grupa wielokrotnie występowała na większości imprez zorganizowanych przez GOK.

„**Dzieci Ziemi Iławskiej**” : dziecięco-młodzieżowa grupa folklorystyczna, założona w roku 2009. Zespół wystąpił wielokrotnie na scenach gminy Iława (WOŚP, „Koncert Noworoczny” w Wikielcu, „Spotkania z folklorem” w Szalkowie, „Agropiknik” w Makowie, „Wojewódzkie Spotkania Folklorystyczne” w Kurzętniku, w I Rejonowym Festiwalu Piosenki i Pieśni Polskiej w Lasecznie (Grand Prix), w X Warmińskim Przeglądzie Chórów i Zespołów Śpiewaczych „Kurlantka 2012”, na konferencji bibliotekarzy w Olsztynie (2012)

„**Remedium**” : Zespół wokalny-instrumentalny- pop, rock, poezja śpiewana, założony w roku 2010. Grupa dwukrotnie wystąpiła na „Nad Jeziorakiem Festiwal”(2011,2012). Oprócz tego „Remedium” występowało w licznych koncertach w powiecie iławskim. W repertuarze zespołu znajdują się piosenki Grechuty, Niemena, „Raz, dwa, trzy”, Dyjaka i innych uznanych artystów.

- Wystawy- dla lokalnych twórców- malarzy, rzeźbiarzy, fotografików, wystawy prac dzieci i dorosłych- wystawa wielkanocna, niepodległościowa, inne .

- Promocja działalności – współpraca z mediami (Iławska Telewizja Internetowa, Kurier Iławski, NetKurier, Gazeta Iławska, Radio ESKA, Radio Planeta.”⁴

4. Zasoby i potrzeby mieszkańców

miejsowość	zasoby	potrzeby
------------	--------	----------

⁴.Strategia rozwoju Gminnego Ośrodka Kultury w Lasecznie na lata 2013-2015 ; str.12., 16 , 17

Laseczno	<ul style="list-style-type: none"> -GOK+ sala widowiskowa -Szkoła Podstawowa -przedszkole -kościół i cmentarz -zasoby krajobrazowe- atrakcyjna przyroda, piękne szlaki w lasach 	<ul style="list-style-type: none"> -Klub Aktywnych gdzie będą odbywały się zajęcia dla: <ul style="list-style-type: none"> -seniorów (wycieczki , rehabilitacje , masaże , warsztaty komputerowe ,warsztaty plastyczne -warsztaty rozwoju osobistego - dbałość o urodę i zdrowie (spotkania ze stylistą , kosmetyczką ,fryzjerem , psychologiem , dietetykiem - Dyskusyjny Klub Filmowy (seanse dla dzieci ,młodzieży i dorosłych) -modernizacja pasa drogowego(droga krajowa nr 16) - utworzenie chodników co poprawi integrację mieszkańców na tym dość rozległym terenie - utworzenie ścieżek rowerowych -plac zabaw w Lasecznie Małym
Ząbrowo	<ul style="list-style-type: none"> -remiza z dobrze wyposażoną kuchnią -OSP - boisko gminne z zapleczem rekreacyjnym - boisko wielofunkcyjne -Klub Sportowy -Szkoła Podstawowa (duża) - przedszkole -biblioteka gminna -Koło Gospodyń Wiejskich Ośrodek Zdrowia + pomieszczenie do rehabilitacji -kolej -kościół -fryzjer -kosmetyczka -sołtys prężnie działający- - Stowarzyszenie na rzecz rozwoju Ząbrowa -walory krajobrazowe (zamek w Szymbarku , rzeka Osa , jezioro) 	<ul style="list-style-type: none"> Klub Aktywnych <ul style="list-style-type: none"> - warsztaty : florystyczne , plastyczne wielopokoleniowe , psychologiczne , z wystroju wewnątrz -spotkanie ze stylistą - aerobic - kursy : tańca ,samoobrony , pierwszej pomocy -zajęcia dla seniorów -parkingi -dobre drogi -oświetlenie na Kolonii - wycieczki krajoznawcze , rowerowe ,ognisko - stworzenie miejsca rekreacyjnego z ławeczkami - kąpielisko dla dzieci nad jeziorem
Rudzienice	<ul style="list-style-type: none"> -boisko wielofunkcyjne -boisko do piłki nożnej -boisko do plażówki -Ośrodek Zdrowia 	<ul style="list-style-type: none"> Klub Młodzieżowy jako miejsce spotkań i wspólnych działań - warsztaty plastyczne dla dzieci i młodzieży

	<ul style="list-style-type: none"> -remiza + sala -biblioteka publiczna -Szkoła Podstawowa -przedszkole prywatne -kościół 	<ul style="list-style-type: none"> - warsztaty ceramiczne , zbudowanie pieca do wypału gliny - działania plenerowe np. stworzenie murala jako wyrazu ekspresji twórczej - paintball -warsztaty kulinarne dla młodzieży -ciekawe seanse filmowe -warsztaty psychologiczne - kurs samoobrony i pierwszej pomocy -wycieczki rowerowe + ognisko -wycieczka zagraniczna np. do Paryża – oglądanie wystaw , zwiedzanie miasta , zabytków , poznawanie kultury
Wikielec	<ul style="list-style-type: none"> -boisko „Orlik ” -Szkoła Podstawowa -OSP= remiza (miejsce spotkań) -bar i, 2 sklepy -Klub sportowy -piękna przyroda -Rada parafialna 	<ul style="list-style-type: none"> -zagospodarowanie placu wokół OSP -rozwój Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej- zakup sprzętu na działania -zorganizowanie czasu wolnego dla dzieci i seniorów -poprawa komunikacji między Wikielcem a Ławą - plac zabaw
Frednowy	Kościół barokowy, ośrodek hodowli indyków,	- organizacja imprezy kulturalnej, mieszkańcy chcą się zaangażować w działania.

5. Podsumowanie

Głównym problemem jest ograniczony dostęp najmłodszych mieszkańców terenu gminy

do kultury oraz brak możliwości dodatkowego rozwoju własnych zainteresowań . W Lasecznie niewątpliwie przeszkodą jest brak chodników przy ruchliwej drodze krajowej nr 16 łączących rozległy teren wsi i umożliwiających dojście dzieciom na zajęcia pozalekcyjne do GOK-u . Ze względów bezpieczeństwa rodzice muszą dowozić dzieci , co nie zawsze jest możliwe.

Dzieci i młodzież wyrażają potrzebę organizacji dodatkowych zajęć, chęć rozwijania swoich pasji i zainteresowań.

Ekspresja kulturalna jest niezbędna do rozwijania twórczych umiejętności, które mogą być skutecznie wykorzystane w wielu sytuacjach życiowych i szkolnych. W związku z tym istnieje potrzeba prowadzenia edukacji kulturalnej poprzez różnego rodzaju warsztaty , spotkania z artystami i ich pracami, wycieczki krajoznawcze , wyjazdy do galerii , muzeum , teatru , organizowanie koncertów i wernisaży wykorzystując możliwości istniejące w GOK-u .

W większości miejscowości , w których odbyły się spotkania ,zgłaszano potrzebę zorganizowania zajęć dla seniorów np. poprzez kursy i warsztaty wielopokoleniowe co sprzyjałoby integracji , wzmocnieniu wiary w siebie , zaznawaniu radości z własnych dzieł , uwolnieniu potencjału twórczego, pozbywaniu się blokad otwarciu się na siebie i innych . Powstałe prace zdobiłyby świetlice – miejsca spotkań , przynosząc chlubę i radość mieszkańcom .

7. Bibliografia

1.Strategia rozwoju Gminnego Ośrodka Kultury w Lasecznie na lata 2013-2015;

2 Cykl Gminy polskie – gmina **Ława**- historia i **zabytki**.

www.odyssei.com/pl/travel-article/5879.html

Na podstawie istniejących dokumentów dotyczących Gminy Ława oraz wywiadu i spotkań z lokalną społecznością, diagnozę identyfikującą zasoby i samodzielne inicjatywy mieszkańców przeprowadziła i opracowała Agata Topolewska przy współpracy z pracownikami Gminnego Ośrodka Kultury w Lasecznie.

Ława 20. 06. 2014r.